

อุดมการณ์ทางสังคมในกวีนิพนธ์ไทยที่ได้รับรางวัล

ระหว่างปี พ.ศ. 2551–2560¹

Social Ideology in Thai Poetry Awarded during 2008 – 2017

ศิริลักษณ์ พันธุ์สิทธิ์²

Siriluck Pansit³

(Received: 6 March 2020; Revised: 23 May 2020; Accepted: 10 June 2020)

บทคัดย่อ

บทความการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบของกวีนิพนธ์ และอุดมการณ์ทางสังคมที่ปรากฏในกวีนิพนธ์ไทย ที่ได้รับรางวัล ระหว่างปี พ.ศ. 2551 – 2560 จาก 3 สถาบัน ได้แก่ รางวัลวรรณกรรมยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) รางวัลนายอินทร์อวอร์ด และรางวัลเซเว่นบุ๊คอวอร์ด จำนวน 16 เล่ม

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบของกวีนิพนธ์ที่ปรากฏ ได้แก่ รูปแบบฉันทลักษณ์ดั้งเดิม โดยพบมากที่สุด คือ กลอนแปด มีการเล่นสัมผัสพยัญชนะและสระ มีการใช้ภาพพจน์ สัญลักษณ์ ผ่านการนำเสนอของผู้แต่ง ที่บอกเล่าเรื่องราวทั้งหมด โดยมีแนวคิดหลัก คือ ความต้องการกลับบ้าน ครอบครัวยุคใหม่ หรือบ้านเกิดของตนเอง อีกทั้งผู้แต่งยังได้มีการแสดงถึงอุดมการณ์ทางสังคม 6 ลักษณะ โดยพบมากที่สุด คือ อุดมการณ์ด้านเศรษฐกิจ อุดมการณ์ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ด้านความรุนแรง อุดมการณ์ด้านชาตินิยม อุดมการณ์ด้านเพศ และอุดมการณ์ด้านการแบ่งชนชั้น ตามลำดับ

คำสำคัญ: กวีนิพนธ์ กวีนิพนธ์ไทย อุดมการณ์ทางสังคม

Abstract

The objective of this research was to investigate the patterns and social ideologies in 16 awarded poetry that won the S.E.A. Write Award, the Nai-In Award, and the Seven Book Award from 2008 to 2017.

The research results revealed that the works are conventionally poetic in the patterns of eight stanzas with the rhyming of consonants and vowels. Images and symbols are presented through the poets themselves. The main themes include the desire to return home or hometown or family. The selected poetry illustrated six aspects of social ideologies, which consist of economy, belief, violence, nationalism, sex, and social hierarchy respectively.

Keyword: Poetry, Thai poetry, Social ideology

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง อุดมการณ์ทางสังคมในกวีนิพนธ์ไทยที่ได้รับรางวัล ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2560 หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2563

² นิสิตสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

³ Student of Master of Arts Program in Thai, Faculty of Humanities and Social Sciences, ChiangMai Rajabhat University

บทนำ

วรรณกรรม มาจากคำในภาษาอังกฤษคือ Literature โดย กุหลาบ มลลิกะมาส (2517) ได้ให้ความหมายว่า วรรณกรรมเป็นการกระทำที่เกี่ยวกับหนังสือ หรือสิ่งที่เขียนขึ้น โดยไม่จำกัดรูปแบบหรือความมุ่งหมาย ทั้งนี้เมื่อวรรณกรรมได้รับความสนใจจากกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งในสังคม วรรณกรรม จะเปลี่ยนรูปแบบการเขียนและมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน เช่น สมัยโบราณวรรณกรรมถูกสร้างจากขุนนาง ดังนั้นวรรณกรรมส่วนใหญ่จะมีรูปแบบเป็นบทร้อยกรองที่ใช้ภาษาสละสลวย เน้นแสดงความเทิดทูนพระมหากษัตริย์ ส่วนวรรณกรรมปัจจุบันนี้ผู้แต่งไม่ได้จำกัดว่าเป็นบุคคลใด ไม่จำกัดรูปแบบ และไม่จำกัดจุดมุ่งหมาย แต่เน้นการแสดงความคิดของผู้แต่งเป็นสำคัญ

วรรณกรรมทั้งในอดีตและปัจจุบันมีรูปแบบและจุดมุ่งหมายในการถ่ายทอดเรื่องราวที่ต่างกัน เพราะวรรณกรรมถูกสร้างขึ้นตามสภาพสังคมหรือประสบการณ์ของผู้แต่ง ทำให้วรรณกรรมสามารถแสดงออกถึงความเป็นไปของสังคมในช่วงเวลา หรือยุคสมัยของสังคมได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ และเจตนา นาควัชระ (2520) ที่ได้กล่าวไว้ว่า วรรณกรรมเป็นงานที่มีรูปแบบ และเนื้อหาสาระเป็นไปตามที่ผู้เขียนพยายามสื่อความคิดด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งมายังผู้อ่าน เสมือนว่าวรรณกรรมทุกชนิดย่อมสะท้อนอุดมการณ์ทางสังคมออกมา โดยวรรณกรรมรูปแบบหนึ่งที่ผู้แต่งนิยมนำมาใช้ในการแสดงออกทางอุดมการณ์ทางสังคม อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง อุดมการณ์ทางการปกครอง และอุดมการณ์ทางการศึกษา นั่นคือ กวีนิพนธ์

กวีนิพนธ์ เป็นวรรณกรรมที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้แต่งได้เลือกใช้กวีนิพนธ์เพื่อถ่ายทอดความเป็นไปของสังคม เพราะกวีนิพนธ์มีความโดดเด่นในการเรียบเรียงคำ การวางจังหวะ และสอดแทรกเนื้อหาในบทกวีอย่างแยบยล จนได้ทำให้ผู้อ่านเกิดความประทับใจ ตระหนัก ตระหนก สะทอนอารมณ์ โดยที่ผู้แต่งไม่ได้มีส่วนในการสรุปหรือฟันธงความจริงใด เป็นเพียงผู้ใช้กลวิธีการหมุนแปรคำสร้างกวีนิพนธ์ ซึ่งทำให้ผู้อ่านได้เห็นความจริงใหม่ของชีวิตหลายด้าน ทั้งเรื่องที่คนทั่วไปคิดไม่ถึง และแม้แต่ตัวกวีเองก็อาจเพิ่งจะคิดถึง (ไพรวรินทร์ ขาวงาม, 2549) จนทำให้กวีนิพนธ์มีคุณค่าในการถ่ายทอดอุดมการณ์ทางสังคมและได้รับการพิจารณาผลงานจาก 3 สถาบัน ได้แก่ รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) รางวัลนายอินทร์อวอร์ด และรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ด

รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน หรือ ซีไรต์ ถือเป็นรางวัลที่โดดเด่นที่สุดในวงการประกวดวรรณกรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงถึงความสามารถของผู้สร้างวรรณกรรมในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีคณะกรรมการผู้กลั่นกรอง เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีชื่อเสียงในด้านวรรณกรรม และคุ้นเคยกับองค์ประกอบทางวรรณศิลป์เป็นอย่างดีทั้งสิ้น ซึ่งหากมีผู้แต่งคนใดได้รับรางวัลดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นว่าเป็นบุคคลที่มีความสามารถ และถือว่าได้รับเกียรติยศอันสูงส่งในวิชาชีพ รวมถึงหากผลงานของตนเองได้รับรางวัลย่อมส่งผลให้การจำหน่ายผลงานสูงขึ้นตามไปด้วย (เวิร์คพอยท์นิวส์, 2561)

รางวัลนายอินทร์อวอร์ด เป็นรางวัลหนึ่งที่สร้างสีสันให้กับงานกวีนิพนธ์เป็นอย่างมาก เพราะวัตถุประสงค์ของการให้รางวัล คือ การสร้างนักเขียนทั้งรุ่นใหม่ และรุ่นเก่าที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อันสมบูรณ์ (นันทิยากร วิรุณพันธ์, 2552)

รางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ด เป็นรางวัลที่มีการพิจารณากวีนิพนธ์โดยคัดเลือกจากผลงานที่มีเนื้อหาจรรโลงสังคม และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รวมถึงส่งเสริมให้เยาวชนพัฒนาด้านการอ่าน

การเขียนผลงานคุณภาพ เป็นการต่อยอดทางความคิดให้กับสังคมไทย เพื่อขยายผลพื้นฐานทางความรู้ให้เมืองไทยเป็นสังคมที่อุดมด้วยปัญญา (วรการณ สามโกเศศ, 2562)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาอุดมการณ์ทางสังคมที่ปรากฏในงานกวีนิพนธ์ไทยที่ได้รับรางวัลจาก 3 สถาบัน ได้แก่ รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน รางวัลนายอินทร์อวอร์ด และรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ด ระหว่างปี พ.ศ.2551- 2560

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบของกวีนิพนธ์ไทยที่ได้รับรางวัลระหว่างปี พ.ศ. 2551 – 2560
2. เพื่อศึกษาอุดมการณ์ทางสังคมที่ปรากฏในกวีนิพนธ์ไทยที่ได้รับรางวัล

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล และขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาผู้วิจัยได้ศึกษาจากกวีนิพนธ์ไทยที่ได้รับรางวัลชนะเลิศจาก 3 สถาบัน ระหว่างปี พ.ศ. 2551 – 2560 จำนวน 16 เล่ม

1.1 กวีนิพนธ์ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) จำนวน 3 เล่ม ได้แก่ ไม่มีหญิงสาวในบทกวี ของ ชะการีย์ยา อมตยา หัวใจห้องที่ห้า ของ อังคาร จันทาทิพย์ และนครคนนอก ของ พลั่ง เพียงพิรุฬห์

1.2 กวีนิพนธ์ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศรางวัลนายอินทร์อวอร์ด จำนวน 8 เล่ม ได้แก่ เราอยู่คนละฟากของภูเขา ของ เตือนจิต นวตรงค์ ชินธเนศ นัยน์ตาของโคเสียงทนาย ของ วิสุทธิ์ ขาวเนียม ร้านหนังสือเทพนิยายที่ชายแดน ของ อาชญาสิทธิ์ ศรีสุวรรณ ความตายของสันติสุข ของ อังคาร จันทาทิพย์ หัวใจโคइनเสาร์ ของ จามรี ต้นโพธิ์ยดีดี บ้านไม่มีใครอยู่ ของ อังคาร จันทาทิพย์ สถานการณ์ปกติ ของ บัญชา อ่อนดี และสก็อย ของ สมหญิง

1.3 กวีนิพนธ์ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ด จำนวน 5 เล่ม ได้แก่ ลมมลายู ของ วิสุทธิ์ ขาวเนียม โลกหมุนเร็วกว่าเดิม ของ กฤตยิดิศร กรเกษมกล รากของเราเงาของโลก ของ สุขุมพจน์ คำสุขุม บางคนอาจเดินสวนทางเราไป ของ บัญชา อ่อนดี และระหว่างทางกลับบ้าน ของ อังคาร จันทาทิพย์

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบและอุดมการณ์ทางสังคมที่ปรากฏในกวีนิพนธ์ไทยที่ได้รับรางวัลชนะเลิศจาก 3 สถาบัน ได้แก่ รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) รางวัลนายอินทร์อวอร์ด และรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ด จำนวนทั้งหมด 16 เล่ม

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงรูปแบบและอุดมการณ์ทางสังคมที่ปรากฏในกวีนิพนธ์ไทยที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ ระหว่างปี พ.ศ. 2551 – 2560 จาก 3 สถาบัน ได้แก่ รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) รางวัลนายอินทร์อวอร์ด และรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ด

บททวนวรรณกรรม

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

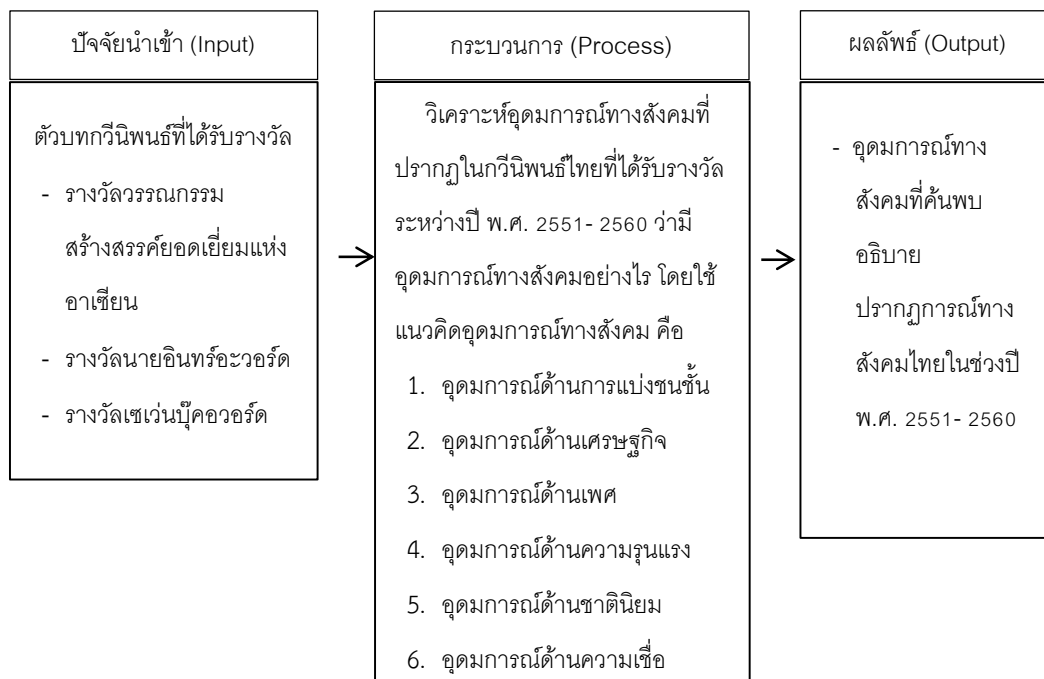
1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกวีนิพนธ์ ได้แก่ รูปแบบฉันท์ลักษณะ การใช้ถ้อยคำ ภาพพจน์ สัญลักษณ์ การนำเสนอ และแนวคิด
2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับรางวัลของกวีนิพนธ์ไทย ได้แก่ ความเป็นมา วัตถุประสงค์ และผลงานที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) รางวัลนายอินทร์อวอร์ด และรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ด
3. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ทางสังคม ได้แก่ แนวคิดหน้าที่ของอุดมการณ์ในการธำรงรักษาสภาพสังคมที่เป็นอยู่ของ อันโตนิโอ กรัมสกี แนวคิดอุดมการณ์ดำรงสภาพของบุคคลในสังคมของ โกรัน เธอบิน (Goran Therborn) การแยกประเภทอุดมการณ์ตามแนวคิดขององซาร์ (Ansart) และแนวคิดอุดมการณ์ทางสังคมของกาญจนา แก้วเทพ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ งานวิจัยเกี่ยวกับกวีนิพนธ์ที่ได้รับรางวัล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ทางสังคม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิเคราะห์ตัวบท ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดอุดมการณ์ (Ideology) ตามแนวคิดของ อันโตนิโอ กรัมสกี (Antonio Gramsci) ที่อธิบายหน้าที่ของอุดมการณ์ในการธำรงรักษาสภาพสังคมที่เป็นอยู่ แนวคิดอุดมการณ์ดำรงสภาพของบุคคลในสังคมของ โกรัน เธอบิน (Goran Therborn) การแยกประเภทอุดมการณ์ตามแนวคิดขององซาร์ (Ansart) และแนวคิดอุดมการณ์ทางสังคมของ กาญจนา แก้วเทพ (2555, หน้า 54-71) ซึ่งอุดมการณ์สังคมประกอบด้วย

1. อุดมการณ์ทางการเมือง (Political Ideology) คือ สิ่งที่พบเห็นได้ง่ายและชัดเจน เข้าใจตรงกัน และถูกตอกย้ำตลอดเวลา
2. อุดมการณ์ทางสังคม (Social Ideology) คือ สิ่งที่มองเห็นได้ยาก เพราะมักเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่ถูกถ่ายทอดผ่านค่านิยมจนสอดแทรกไปในวิถีชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย อุดมการณ์ศักดินา อุดมการณ์ทุนนิยม อุดมการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อุดมการณ์การใช้ความรุนแรง อุดมการณ์ชาตินิยม และอุดมการณ์ไสยศาสตร์
3. อุดมการณ์ของสังคม (Ideology of Society) เป็นสิ่งที่มองเห็นได้ยากที่สุด แต่เมื่อเกิดขึ้นจะคงอยู่ยาวนานกว่าอุดมการณ์อื่น

ผู้วิจัยได้นำความรู้เกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีมาสังเคราะห์และกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **ข้อมูลและแหล่งข้อมูล** คือ กวีนิพนธ์ไทยที่ได้รับรางวัลชนะเลิศจากรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน(ซีไรต์) รางวัลนายอินทร์อวอร์ด และรางวัลเชว่นบุคควอร์ด ระหว่างปี พ.ศ. 2551 – 2560 จำนวน 16 เล่ม

2. เครื่องมือและวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบบันทึกการอ่านวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1) แบบบันทึกการอ่านวิเคราะห์ด้านลักษณะของกวีนิพนธ์ แยกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ แบบบันทึกการอ่านวิเคราะห์รูปแบบของกวีนิพนธ์ไทย และแบบบันทึกการอ่านวิเคราะห์อุดมการณ์ทางสังคม จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ อุดมการณ์ด้านการแบ่งชนชั้น อุดมการณ์ด้านเศรษฐกิจ อุดมการณ์ด้านเพศ อุดมการณ์ด้านความรุนแรง อุดมการณ์ด้านชาตินิยม และอุดมการณ์ด้านความเชื่อ

2) นำแบบบันทึกข้อมูลทั้ง 2 แบบเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาให้ข้อเสนอแนะต่างๆ แล้วนำมาปรับปรุงเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์

3. **วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล** ผู้วิจัยอ่านตัวบท แล้ววิเคราะห์กวีนิพนธ์ทีละเรื่องตามแบบบันทึกข้อมูลตามข้อ 2

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลตามแบบบันทึกทั้ง 2 แบบ มาสังเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เรียบเรียงตามประเด็นอุดมการณ์ที่ค้นพบในงานวิจัย และสรุปผลแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) และยกตัวอย่างประกอบ

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 รูปแบบของกวีนิพนธ์ที่ปรากฏในกวีนิพนธ์ไทยที่ได้รับรางวัล

1. รูปแบบฉันทลักษณ์

1.1 **รูปแบบฉันทลักษณ์คงเดิม** เป็นรูปแบบที่ผู้ประพันธ์เลือกใช้ในการแต่งมากที่สุด โดยพบจำนวน 12 เล่ม ได้แก่ กลอนแปด กลอนสี่ โคลงสี่สุภาพ กาพย์ยานี และกาพย์ฉบัง ซึ่งกวีได้แต่งตามฉันทลักษณ์ที่เป็นแบบแผน ดังตัวอย่างจากบทประพันธ์ในกวีนิพนธ์เรื่องนันทยาของโคเสียงทนาย ว่า

...จบประโยคทำนายนายพราหมณ์ฝ่ายหลวง	ดาวหลายดวงในตาก็จำฉาน
ฤกษ์มงคลของประเทศเกษตรกรรม	แผ่สำราญปีติกลีกร
ธัญชาติกำเข้มน้ำหอบคู่	ถูกหวานสดินลานผลพลิก่อน
ขวัญประดับท้องทุ่งยั้งรวงพร	มหาชนรื้อร่อนแย่งเก็บครอง...

วิสุทธิ ขาวเนียม (2559, หน้า 56)

1.2 **รูปแบบฉันทลักษณ์สมัยใหม่** ผู้แต่งได้ใช้วิธีในการเรียบเรียงคำโดยไม่มีข้อบังคับในการแต่ง หรือไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว หรือเรียกว่า กลอนเปล่า โดยพบจำนวน 3 เล่ม ดังตัวอย่างจากบทประพันธ์ในกวีนิพนธ์เรื่องไม่มีหญิงสาวในบทกวี ว่า

...ใช้เหตุผลที่เหมือนเหตุผล	ต้องค้นคว้าที่พ้นชั่วโมง
ต้องกลั่นกรองที่รอบรอบ	ต้องขบคิดที่ค่าคืน
ต้องใช้กระดาศที่พ้นหน้า	ต้องตัดต้นไม้ที่รอยต้น
ต้องเสียหยาดเหงื่อที่หยด	เพื่อบรรจ ความว่างเปล่าของเรา ...

ชากรีย์ยา อมตยา (2558, หน้า 7)

1.3 **รูปแบบผสมผสาน** ผู้แต่งได้ใช้วิธีการเรียบเรียงคำ โดยปรากฏทั้งรูปแบบการแต่งตามฉันทลักษณ์คงเดิม ได้แก่ โคลงสี่สุภาพ และกาพย์ฉบัง ผสมกับการแต่งในรูปแบบฉันทลักษณ์สมัยใหม่ ได้แก่ กลอนเปล่า โดยพบจำนวน 1 เล่ม ดังตัวอย่างบทประพันธ์ในกวีนิพนธ์เรื่องนครคนนอก ว่า

... ภายหนึ่งเคลื่อนหล่อเลี้ยง	อีกหลาย
ข้ามเขตแดนมาหมาย	มันไว้
งานหนักจักปลดปล่อย	ปมเชื้อ
ทุกข์แห่งทุกข์ยากได้	เสร็จสิ้นที่หนอ...

พลัง เพียงพิรุฬห์ (2560, หน้า 64)

... ชายโตนเลี้ยงวัวซื้อซึ่ง	คล้ายเชือกวัดรัง
ลูกวัวกระโดดผิงทะเลลัง	

พลัง เพียงพิรุฬห์ (2560, หน้า 92)

...จักรยานสองคันบรรทุกความฝันเต็มพิภพ
 ล้อหมุนเยียบเยียบตามกันมาจากอีกซีกโลก
 ลักที่คนคาดหวังมีจักรยานคู่ใจสักคัน...

พลัง เพียงพิรุฬห์ (2560, หน้า 24)

2. การใช้ถ้อยคำ

2.1 การเล่นเกมสัมผัสสระ เป็นการเล่นเกมของคำโดยการซ้ำสระในวรรคเดียวกัน ดังตัวอย่าง

...ครืดคราดสาดเกียร์เลียคลัช	หวัสะบัดขัดส่ายใจเสีย
กระพืบเบรกด่ารั้วผิวเมีย	อื้อเอ๊ยไอ้อ้าวาไป
รถเมล์เร่เรื่อยเปื่อยผุ	เสาสั่นพื้นทะลุพุ่มใหม่
โปะสีชอนคราบภาพใน	จำเจจำใจจ่ายอม...

พลัง เพียงพิรุฬห์ (2560, หน้า 21)

2.2 การเล่นเกมสัมผัสพยัญชนะ เป็นการเล่นเกมของคำโดยการซ้ำพยัญชนะ ดังตัวอย่าง

... 'ข้าพเจ้าเหมือนอยู่ในความฝัน' โพ้นเพ็ญจันทร์จับขอบฟ้าเรื่อปรากฏ
โค้งขีดเส้นสั้นเขาเงาเคี้ยวคด หมอกเหมยหยดยวงเมฆขาววับวาวกระเซ็น...

อังคาร จันทาทิพย์ (2556, หน้า 91)

3. การใช้ภาพพจน์ ผู้แต่งได้มีการสร้างภาพให้เกิดขึ้นกับผู้อ่านบทกวี 7 ลักษณะ ดังนี้

3.1 อุปมา พบจำนวน 8 เล่ม ดังตัวอย่างจากกวีนิพนธ์เรื่องไม่มีหญิงสาวในบทกวี ผู้แต่งได้เปรียบเทียบความคิดของคนเหมือนปีศาจที่หาทางหนีจากที่ขัง เพื่อแสดงให้เห็นผู้อ่านเข้าใจถึงการสร้างกวีลักษณ์หนึ่งล้วนเกิดจากความคิดที่ซ่อนอยู่ในตัวผู้เขียน ว่า

...การรอนแรมของความคิด	การเดินทางของบทกวี
จากรอยหยักในหัว	ไหลเลื้อยมาทางแขน
ดูจิตที่ปราศจากเงา	หลุดจากกรงที่คุมขัง...

ชะกรีย์ยา อมตยา (2558, หน้า 8)

3.2 อุปลักษณ์ พบจำนวน 6 เล่ม ดังตัวอย่างจากกวีนิพนธ์เรื่อง เราอยู่คนละฟากของภูเขา ผู้แต่งได้เปรียบเทียบพื้นที่ตกระหน่ำอย่างหนักเป็นเหมือนโหลงข้าง ว่า

...เราอยู่บนยอดเขากลางป่าโบราณในม่านเมฆหม่น
 มองทิศบูรพา มหาเวศคือโหลงพญาช้างสาร...

เตือนจิต นวตรงค์ ชินธเนศ (2551, หน้า 18)

3.3 บุคลาธิษฐาน พบจำนวน 5 เล่ม ดังตัวอย่างจากกวีนิพนธ์เรื่อง ลมมลายู ผู้แต่งได้นำอาการของคนไปใช้กับสีสนของดอกไม้ เพื่อแสดงให้เห็นว่าสิ่งเหล่านี้มีความรู้สึกเช่นเดียวกับคน สีดอกไม้ที่สดใสกลับดูเศร้าหมอง ต่างร้องไห้และโค้งหน้าแนบลงผืนดิน ว่า

... อยู่ดีสีสนพันธุ์ไม้หอม	ที่รายล้อมรอบบ้านหวานเสมอ
ก็เศร้าซิดขมขึ้นละอื่นเพื่อ	ร่วงละเมอรำวอดชบแผลดิน...

วิสุทธิ์ ขาวเนียม (2553, หน้า 89)

3.4 ปรพากย์ พบจำนวน 4 เล่ม ดังตัวอย่างจากกวีนิพนธ์เรื่อง เราอยู่คนละฟากของภูเขา ผู้แต่งได้ใช้ถ้อยคำที่ตรงข้ามกันเพื่อเพิ่มความรู้สึกของผู้อ่าน เช่น สุข-ทุกข์ ว่า

....เราจรรีความสุขและความโศก... ด้วยเศร้าแลสุขปนเป...

เตือนจิต นวตรงค์ ชินธเนศ (2551, หน้า 19)

3.5 ปฏิบัติการ พบจำนวน 4 เล่ม ดังตัวอย่างกวีนิพนธ์จากเรื่อง ร้านหนังสือเทพนิยายที่ชายแดน ผู้แต่งใช้การตั้งคำถามในบทกวี เพื่อให้ผู้อ่านขบคิดหาคำตอบ ได้แก่ การถามว่าใครเป็นคนทำลายฝันของเด็ก ใครเผาร้านหนังสือ ว่า

ใครหนอที่ดับฝันเด็กเด็กสลาย ใครกันหนอใจดำเผาทำลาย
..... ใครหนอใจดำมาทำลาย...

อาชญาสิทธิ์ ศรีสุวรรณ (2553, หน้า 23)

3.6 การกล่าวหาความ พบจำนวน 3 เล่ม โดยผู้แต่งได้ใช้อ้างอิงบุคคล สถานที่ เหตุการณ์สำคัญมาประกอบการแต่ง ดังตัวอย่างกวีนิพนธ์จากเรื่อง หัวใจห้องที่ห้า ผู้แต่งได้ให้ความถึงสถานที่ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความไม่สงบทางภาคใต้ และบ้านเกิดของทหาร เช่น ตาเนาะปูเต๊ะ (ยะลา) บูดิ (นราธิวาส) ภูพานคำ (ขอนแก่น) หนองบัวลำภู ว่า

... 'ตาเนาะปูเต๊ะ' : แผ่นดินสีขาว อีกครั้งคราวขับเลือดไหล

'บูดิ' สะเทือนระเบิดสะท้อน 'ภูพานคำ' 'หนองบัวลำภู' ร้าวกับข่าวร้าย...

อังคาร จันทาทิพย์ (2556, หน้า 74)

3.7 อติพจน์ พบจำนวน 1 เล่ม โดยผู้แต่งใช้เพื่อกระตุ้นอารมณ์ของผู้อ่าน ดังตัวอย่างกวีนิพนธ์เรื่อง บางคนอาจเดินสวนทางเราไป ของ บัญชา อ่อนดี ที่กล่าวถึงเรื่องราวเกินจริงเกี่ยวกับการแพร่หลายของค่านิยมในการใช้โลกออนไลน์ของคนในสังคมที่สามารถสร้างความเสียหายให้เกิดขึ้นได้มากกว่าการเกิดสึนามิ หรือชิปนาวู ว่า

... 'โลกเสมือน' เคลื่อนบังโลกทั้งใบ อนุภาพเหนือกว่าสึนามิ

หมกมุ่นมายาคติที่วูบไหว ท่ามกลางความเงิบยบเยียบหลอนโลกออนไลน์
แรงถล่ม 'wi-fi' เกินไซโคลน เคลื่อนนิ้วคล้ายยิงชิปนาวู
ทำลายรุกรทุกจุด หลาน หลอน หลอน แทบไม่เหลืออาหารความอ่อนโยน...

บัญชา อ่อนดี (2559, หน้า 61-62)

4. การใช้สัญลักษณ์ พบจำนวน 2 เล่ม โดยผู้แต่งได้มีการใช้สัญลักษณ์สื่อถึงยุคสมัยผ่านไดโนเสาร์ที่เป็นสัตว์ดึกดำบรรพ์ ดังตัวอย่างจากกวีนิพนธ์เรื่อง หัวใจไดโนเสาร์ ว่า

...ผ่านข้ามยุคเย็นยิ่งเพียงโครงร่าง ไร้อำนาจจากกรงนำเกรงขาม
เป็นตำนานยิ่งใหญ่แต่ในนาม ในท่วงทำนองสง่างามในความตาย...
จามรี ต้นโพธิ์ยติ (2555, หน้า 4)

5. การนำเสนอ พบจำนวน 16 เล่ม โดยผู้แต่งใช้วิธีการนำเสนอ คือ ผู้แต่งเป็นผู้บอกเล่า หรือบรรยายเหตุการณ์ด้วยประสบการณ์ตนเอง แม้ว่าจะมีการสร้างชื่อตัวละครขึ้นมา แต่ผู้แต่งยังคงเป็นผู้รู้เหตุการณ์ทุกอย่าง ดังตัวอย่างจากกวีนิพนธ์เรื่อง หัวใจห้องที่ห้า ผู้แต่งได้ให้ตนเองเป็นผู้บรรยายเหตุการณ์ทั้งหมด ว่า

... สะดุ้งตื่นขึ้นพบว่า ชำร่อให้!... ถารน้ำตาป่าไหลยังไม่แห้ง
ขยับร่างทั้งร่างก็อ่อนแรง ดวงใจเล้าก็ราวแล้งน้ำหล่อเลี้ยง...

อังคาร จันทาทิพย์ (2556, หน้า 62)

6. แนวคิดที่ปรากฏในกวีนิพนธ์ พบจำนวน 16 เล่ม โดยผู้แต่งได้แสดงแนวคิด คือ ความต้องการกลับคืนสู่บ้าน ครอบครัว หรือบ้านเกิดของตนเอง เพราะที่นั่นคือที่แห่งความทรงจำ ความสุข และความอบอุ่นที่ทุกคนต้องการแต่ไม่สามารถกลับไปได้ ดังตัวอย่างกวีนิพนธ์เรื่อง บ้านไม่มีใครอยู่ ผู้แต่งได้แฝงแนวคิดถึงจุดกำเนิดชีวิตของคน อันหมายถึงครอบครัว แต่ต้องแยกจากครอบครัวไปทำงาน และเมื่อทุกคนกลับมายังบ้านย่อมทำให้ความทรงจำและความรู้สึกทุกอย่างกลับคืนมา ว่า

.... อีกคราว เสียงเรียกลูกกลับทุกคน และอีกหนเขาสะทกหวั่นอกสะท้าน
ภาพบางอย่างกระจ่างยิ่ง เขานิ่งยืน ความตายคืนชีวิตชีวาตามสู่บ้าน
ใจเอ๋ยใจ ไหวหวั่นเหลือ เมื่อเสร็จงาน... เอ๋ยเรือนชานใครจะอยู่ ใครดูแล?!

อังคาร จันทาทิพย์ (2556, หน้า 46)

ตอนที่ 2 ลักษณะอุดมการณ์ทางสังคมที่ปรากฏในกวีนิพนธ์ไทยที่ได้รับรางวัล

1. อุดมการณ์ทางสังคมด้านการแบ่งชนชั้น พบจำนวน 2 เล่ม ผู้แต่งได้แสดงถึงความแตกต่างของคนในสังคมที่ถูกแบ่งชนชั้น โดยใช้พฤติกรรมเป็นตัวกำหนด ดังตัวอย่าง

...ไพละจริงใจกว่าคำหวานล่อมของนักพัฒนาสังคม
ผู้หวังให้เรากลับไปเป็นเด็กดีของผู้คนที่มองเราเป็นเศษขยะ
ฉันรู้... ฉันเป็นมนุษย์คนหนึ่งซึ่งกำลังหายใจเช่นพวกเขา แต่พวกเขาไม่รู้...

สมหญิง (2558, หน้า 111)

2. อุดมการณ์ทางสังคมด้านเศรษฐกิจ พบจำนวน 7 เล่ม ผู้แต่งได้แสดงถึงความอดทนของคนที่ยากจนหารายได้หรือค่าตอบแทนที่สูงขึ้น เพื่อให้หลุดพ้นจากความลำบาก หรือเลี้ยงดูครอบครัวโดยใช้เงินเป็นสิ่งขับเคลื่อน ดังตัวอย่าง

... ไม่มีทั้งข้าว ทั้งน้ำ ทั้งคำพร วันลูกจรจากบ้าน ไปอ่านเขียน
เพียงหยาดเหงื่อแท้แท้ พ่อแม่เพียร ทุ่มเทเปลี่ยนเป็นเงิน ส่งเดินทาง....

สุชุมพจน์ คำสุชุม (2556, หน้า 48)

3. อุดมการณ์ทางสังคมด้านเพศ พบจำนวน 2 เล่ม ผู้แต่งได้สะท้อนลักษณะสังคมที่ผู้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิง และผู้หญิงอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชาย ดังนั้นชายจึงมีหน้าที่เป็นผู้สร้าง ดังตัวอย่าง

... สองมือพ่อเขียนขีดผ่านมิดฟ้า ปลงป่า เป็นนาไร่ ไม่ทิ้งถอย
รอยแผลไถ รอยมิด ตามฮึดฮอย ลึกกรีดรอยดวงใจแม่จนแพ้รัก!...

อังคาร จันทาทิพย์ (2561, หน้า 21)

4. อุดมการณ์ทางสังคมด้านความรุนแรง พบจำนวน 6 เล่ม ผู้แต่งได้แสดงถึงการใช้กำลังกระทำต่อตัวเอง ผู้อื่น หรือชุมชน โดยการกระทำนั้นทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย และจิตใจ 2 ลักษณะ ได้แก่

4.1 ความรุนแรงทางร่างกาย พบจำนวน 1 เล่ม ผู้แต่งได้แสดงการใช้ความรุนแรงกับความเจ็บป่วยที่เข้ามามีชีวิต และการใช้ความรุนแรงได้ตอบ ดังตัวอย่าง

... ฉันกระซอกคอเสื้อความเจ็บอย่างรำคาญ พลังขู่ดังดั่งว่า เจ็บเสีย!
..... ฉันกำหมัดขกลงหน้าท้องความเจ็บ...
ชะการียา อดทยา (2558, หน้า 13)

4.2 ความรุนแรงทางจิตใจ พบจำนวน 5 เล่ม ผู้แต่งได้แสดงให้เห็นว่าการด่าทอ หรือ
 สบประมาทของชาวบ้านย่อมส่งผลต่อความรู้สึกของตัวละครที่รับรู้ได้ว่าตนเองเป็นที่เกลียดชังของชาวบ้านดังตัวอย่าง
 ...ชาวบ้านชะงักออกมาจากหน้าต่าง ตะโกนด่าสบประมาทให้ตายโหงตายเหา
 นั่นคือบทกวีที่พวกเขาชอบแต่เราด้วยความเกรงกลัวจึงชิง

สมหญิง (2558, หน้า 111)

5. อุดมการณ์ทางสังคมด้านชาตินิยม พบจำนวน 4 เล่ม ผู้แต่งได้แสดงให้เห็นถึงความรู้สึก
 รักชาติ บ้านเกิดของตนเอง ซึ่งก่อให้เกิดอารมณ์ร่วมในการเสียสละเพื่อชาติ และต้องการรักษาไว้ซึ่งเกียรติภูมิ
 ของชาติหรือหมู่ชนของตนเอง ดังตัวอย่าง

... อ่านข่าวพบปัตตานีมีโจรแซก

ก่อการร้ายหมายแยกอาณาจักร
 เขายากเปลี่ยนชีวิตติดชนก
 ตัดสินใจสมัครทหารพราน
 ปฏิญาณ-ใครก็ตามที่หยามศักดิ์
 ประเทศอันเป็นที่รักต้องสังหาร
 ตาต่อตา ฟันต่อฟันประจัญบาน
 ตามวิธียุทธการมุ่งปราบปราม...

วิสุทธิ ขาวเนียม (2553, หน้า 34)

6. อุดมการณ์ทางสังคมด้านความเชื่อ พบจำนวน 6 เล่ม ผู้แต่งได้แสดงถึงความเชื่อใน
 สังคมในสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องคนกับแกน (เทวดา) ดังตัวอย่าง

...รอยเท้าหิน... เก่ากาลนานโพ้นคนกับแกน
 ข้ามไปมาฟ้าตั่งฟ้าต่อแดน เคยสายแนนแน่นกระชับฟ้ากับดิน...
 อังคาร จันทาทิพย์ (2556, หน้า 100)

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 รูปแบบของกวีนิพนธ์ที่ปรากฏในกวีนิพนธ์ไทยที่ได้รับรางวัล

- 1. รูปแบบฉันทลักษณ์** ผู้แต่งได้ใช้คำประพันธ์ที่มีรูปแบบฉันทลักษณ์ดั้งเดิมมากที่สุด รองลงมาคือรูปแบบฉันทลักษณ์สมัยใหม่ และรูปแบบผสมผสาน
- 2. การใช้ถ้อยคำ** ผู้แต่งมีการเล่นสัมผัสสระ และการเล่นสัมผัสพยัญชนะ
- 3. การใช้ภาพพจน์** ผู้แต่งได้ใช้ภาพพจน์ในการแต่งกวีนิพนธ์ ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน ประพจน์ ปฏิพจน์ การกล่าวซ้ำความ และอติพจน์
- 4. การใช้สัญลักษณ์** ผู้แต่งนำคำมาเป็นสัญลักษณ์ในการสื่อความหมาย
- 5. การนำเสนอ** ผู้แต่งใช้วิธีการนำเสนอโดยผู้แต่งเป็นผู้บอกเล่า หรือบรรยายเหตุการณ์ผ่านประสบการณ์ตนเอง แม้ว่าจะมีการสร้างชื่อตัวละครขึ้นมา แต่ผู้แต่งยังคงเป็นผู้รู้เหตุการณ์ทุกอย่าง
- 6. แนวคิดที่ปรากฏในกวีนิพนธ์** ผู้แต่งได้แสดงแนวคิด คือ ความต้องการกลับคืนสู่บ้าน ครอบครัวยุคใหม่ หรือบ้านเกิดของตนเอง เพราะที่นั่นคือที่แห่งความทรงจำ ความสุข และความอบอุ่นที่ทุกคนต้องการแต่ไม่สามารถกลับไปได้

ตอนที่ 2 ลักษณะอุดมการณ์ทางสังคมที่ปรากฏในกวีนิพนธ์ไทยที่ได้รับรางวัล

1. **อุดมการณ์ทางสังคมด้านการแบ่งชนชั้น** ผู้แต่งได้แสดงถึงความแตกต่างของคนในสังคมที่ถูกแบ่งชนชั้น โดยใช้พฤติกรรมเป็นตัวกำหนด

2. **อุดมการณ์ทางสังคมด้านเศรษฐกิจ** ผู้แต่งได้แสดงถึงความอดทนของคนที่ต้องการหารายได้หรือได้รับค่าตอบแทนที่สูงขึ้น เพื่อให้หลุดพ้นจากความลำบาก หรือเลี้ยงดูครอบครัวโดยใช้เงินเป็นสิ่งขับเคลื่อน

3. **อุดมการณ์ทางสังคมด้านเพศ** ผู้แต่งได้สะท้อนลักษณะสังคมที่ผู้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิง และผู้หญิงอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชาย

4. **อุดมการณ์ทางสังคมด้านความรุนแรง** ผู้แต่งได้แสดงถึงการใช้กำลัง กระทำต่อตัวเอง ผู้อื่น หรือชุมชน โดยการกระทำนั้นทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย และจิตใจ

5. **อุดมการณ์ทางสังคมด้านชาตินิยม** ผู้แต่งได้แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกรักชาติ บ้านเกิดของตนเอง ซึ่งก่อให้เกิดอารมณ์ร่วมในการเสียสละเพื่อชาติ และต้องการรักษาไว้ซึ่งเกียรติภูมิของชาติหรือหมู่ชนของตนเอง

6. **อุดมการณ์ทางสังคมด้านความเชื่อ** ผู้แต่งได้แสดงถึงความเชื่อในสังคมในสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องคนกับแถน (เทวดา)

อภิปรายผล

1. รูปแบบของกวีนิพนธ์ที่ปรากฏในกวีนิพนธ์ไทย

จากผลการศึกษาทำให้ผู้วิจัยพบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2551 – 2562 ผู้แต่งยังคงให้ความนิยมในการเลือกเรียบเรียงคำโดยใช้ฉันทลักษณ์ดั้งเดิมที่ยังสืบทอดการแต่งกวีนิพนธ์แบบโบราณในเรื่องของการวางสัมผัสและจำนวนคำ ซึ่งเป็นไปตามที่ ก้าชัย ทองหล่อ (2545) ได้อธิบายถึงรูปแบบของฉันทลักษณ์ของคำประพันธ์ไทยที่นิยมใช้ในการแต่งกวีนิพนธ์อันเป็นลักษณะบังคับตามแบบแผนที่กำหนด อีกทั้งอาจได้รับอิทธิพลหรือแรงจูงใจในการแต่งมาจากคณะกรรมการตัดสินจาก 3 สถาบัน ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงและคุ้นเคยในองค์ประกอบทางวรรณศิลป์เป็นอย่างดี อาทิ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.กุสุมา รักษมนี รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังขพันธานนท์ ตรีศิลป์ และนายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เป็นต้น จึงอาจส่งผลให้ผู้แต่งเลือกใช้การเรียบเรียงคำตามแบบแผนเพื่อให้คณะกรรมการได้พิจารณาเป็นพิเศษ แม้ว่าหลักเกณฑ์ของการพิจารณาผลงานไม่ได้กำหนดการเรียบเรียงคำไว้ก็ตาม

การใช้ถ้อยคำ ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่า ผู้แต่งนิยมใช้การสัมผัสพยัญชนะและสัมผัสสระเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ผู้อ่านเกิดสุนทรีयरสในการอ่าน และเกิดความรู้สึกล้อลอยตามจากเรื่องที่อ่าน ซึ่งสอดคล้องกับวันเนาว์ ยูเด็น (2532) ได้กล่าวถึงหลักในการเลือกใช้คำในการแต่งกวีนิพนธ์ที่ควรคำนึงถึง ได้แก่ เสียงของคำ และลีลาการใช้คำ เพื่อช่วยให้อ่านเกิดความรู้สึก เกิดภาพ เกิดอารมณ์ และเป็นการแสดงถึงความสามารถของผู้แต่งด้วย

การใช้ภาพพจน์ ผู้วิจัยพบว่า ผู้แต่งยังคงมีการใช้ภาพพจน์เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพและอารมณ์ร่วมกับเรื่องที่อ่าน ที่สอดคล้องตามที่ กุหลาบ มัลลิกะมาส (2548) ที่ได้อธิบายถึงลักษณะภาพพจน์ที่ผู้แต่งมักเลือกใช้เพื่อสื่อความหมายแบบไม่ตรงไปตรงมา ได้แก่ อุปมา อุปลักษ์ณ์ บุคลาธิษฐาน ปรพากย์ ปฏิพจน์ การกล่าวซ้ำความ และอติพจน์

การใช้สัญลักษณ์ ผู้วิจัยพบว่ามีการใช้ในการแต่งกวีนิพนธ์น้อยที่สุดแต่ผู้แต่งยังคงเลือกใช้เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวในบทกวี ซึ่งสอดคล้องกับสุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา (2549) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การใช้สัญลักษณ์เป็นการสร้างความงามชนิดหนึ่งทางวรรณศิลป์ เป็นการเชื่อมโยงภาพพจน์ และเปรียบเทียบสิ่งนั้นจนเข้าใจร่วมกันเป็นสากล จึงอาจทำให้ก้าวไปถึงการศึกษาทางมายาคติที่ปรากฏในกวีนิพนธ์ในยุคสมัยต่างๆได้

การนำเสนอ ผู้วิจัยพบว่า ผู้แต่งเลือกที่จะใช้การบอกเล่าเรื่องราว โดยที่ผู้แต่งเป็นผู้บรรยาย เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นราวกับว่าเป็นประสบการณ์ของตนเอง แม้ว่าบางสำนวนจะมีการสร้างตัวละครแต่เรื่องราวต่างๆผู้แต่งยังคงเป็นผู้ถ่ายทอดทั้งหมด ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่ บุญยงค์ เกศเทศ (2536) ได้กล่าวถึงวิธีการนำเสนอเรื่องในบทกวีนิพนธ์ อีกทั้งยังสอดคล้องกับกลวิธีการนำเสนอของ สายทิพย์ นุกูลกิจ (2543) ที่ได้กล่าวถึงการสร้างตัวละคร จะช่วยให้มองเห็นตัวละครมีการเคลื่อนไหวทั้งทางร่างกายและอารมณ์

แนวคิด ผู้วิจัยพบแนวคิดในกวีนิพนธ์ที่ถูกแฝงอยู่ในเนื้อหา ได้แก่ ความต้องการที่จะกลับไปยังบ้านเกิดที่เต็มไปด้วยความสุขและความทรงจำ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วทำให้ผู้วิจัยทราบว่า กวีนิพนธ์ไม่แตกต่างจากนวนิยาย เพราะกวีนิพนธ์มีแนวคิดของเรื่องปรากฏเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ธัญญา สังขพันธานนท์ (2539) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า “แนวคิดในบทร้อยกรองไม่แตกต่างจากแนวคิดในนวนิยายหรือเรื่องสั้นเลย เพราะผู้แต่งต้องการถ่ายทอดประสบการณ์ของตนเอง ซึ่งเป็นประสบการณ์ของมนุษย์ลงไป เพียงแต่ผู้อ่านอาจต้องพิจารณารูปแบบ การใช้คำ และองค์ประกอบอื่น จึงจะเข้าใจแนวคิดของเรื่องมากขึ้น”

ดังนั้นจากการศึกษารูปแบบของกวีนิพนธ์จึงทำให้ผู้วิจัยทราบว่า กวีนิพนธ์มีความงามทางวรรณศิลป์ที่ปรากฏอยู่ ซึ่งพิจารณาจากรูปแบบ การใช้ถ้อยคำ การใช้ภาพพจน์ การใช้สัญลักษณ์ การนำเสนอ และแนวคิดของเรื่อง ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิมพร สุนทรวิริยกุล (2551) และ ณัฐธิดา ศิริชัยบุญ (2559) ที่พบผู้แต่งใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์ในการแต่งกวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย และกวีนิพนธ์รางวัลดีเด่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่พบการใช้รูปแบบการใช้ถ้อยคำ การใช้ภาพพจน์ การใช้สัญลักษณ์ การนำเสนอ และแนวคิดที่ปรากฏในกวีนิพนธ์เหล่านั้นเช่นกัน

2. อุดมการณ์ทางสังคมที่ปรากฏในกวีนิพนธ์ไทย

ผู้วิจัยพบว่า กวีนิพนธ์แต่ละเล่มปรากฏอุดมการณ์ทางสังคมสอดแทรกในเนื้อหา โดยอุดมการณ์ทางสังคมที่ปรากฏมากที่สุด คือ อุดมการณ์ด้านเศรษฐกิจ ส่วนอุดมการณ์ทางสังคมที่ปรากฏน้อยที่สุด คือ อุดมการณ์ด้านการแบ่งชนชั้น และอุดมการณ์ด้านเพศ ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของ “อุดมการณ์” ที่นักปราชญ์รัฐศาสตร์ เดอ ท็อดเคอวิลล์ (De Tocqueville) ได้กล่าวไว้ว่า “หากปราศจากอุดมการณ์เสียแล้ว สังคมมีอาจจะตั้งอยู่หรือเจริญเติบโตต่อไปได้ เหตุว่าเมื่อมนุษย์ไม่มีความเชื่อมั่นร่วมกันในความคิดอันใดอันหนึ่ง มนุษย์ก็มิอาจดำเนินการใดๆ ร่วมกันได้ เมื่อขาดพฤติกรรมดังกล่าว มนุษย์ยังคงมีอยู่ (ในโลก) แต่ปราศจากสิ่งที่รู้จักกันว่าสังคม” ดังนั้นกวีนิพนธ์ไทยจึงไม่เพียงแต่ทำหน้าที่เพื่อให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่านเท่านั้น แต่ยังสามารถถ่ายทอดอุดมการณ์ทางสังคม หรือแสดงความเปลี่ยนแปลงของอุดมการณ์ทางสังคมในช่วงเวลาหนึ่งได้ ซึ่งสอดคล้องกับ นภัทร อารีศิริ (2554) ที่ได้วิจัยเรื่อง การวิเคราะห์อุดมการณ์ทางสังคมที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ไทยที่นำมาผลิตซ้ำ ซึ่งพบว่า ละครโทรทัศน์ไทยสามารถมีอุดมการณ์ทางสังคมบรรจุอยู่ได้มากกว่าหนึ่งอุดมการณ์

จากการศึกษาวิเคราะห์อุดมการณ์ทางสังคมในกวีนิพนธ์ไทยที่ได้รับรางวัล ผู้วิจัยมีข้อสังเกตที่สรุปได้ว่า กวีนิพนธ์มีความสัมพันธ์กับสังคมอย่างใกล้ชิด โดยนำเสนออารมณ์ ความรู้สึก และความนึกคิดของผู้แต่งที่มีความผูกพันต่อสังคมที่ตนเองได้ใกล้ชิด มีความรับผิดชอบต่อสังคม และเป็นสื่อให้ผู้อ่านได้รับรู้ถึงสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม สอดคล้องกับ ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ และเจตนา นาควัชระ (2520) ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมและสังคมไว้ว่า วรรณกรรมเป็นงานศิลปกรรม อยู่ในฐานะที่มีรูปแบบ มีสาระเนื้อหาที่ผู้เขียนพยายามสื่อความคิดด้วยวิธีการหนึ่งมายังผู้อ่าน เสมือนว่าวรรณกรรมทุกชนิดย่อมสะท้อนอุดมการณ์ทางสังคมออกมา ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า กวีนิพนธ์เป็นเครื่องสะท้อนอุดมการณ์ทางสังคมตามแนวคิดของผู้แต่ง

กวีนิพนธ์ไทยที่ได้รับรางวัลจาก 3 สถาบัน ในช่วงปี พ.ศ. 2551 – 2560 จึงเป็นวรรณกรรมที่สะท้อนให้เห็นอุดมการณ์ทางสังคมที่ถูกถ่ายทอดจากคนในสังคมที่เกิดขึ้นจริง โดยผู้แต่งได้ใช้สถานการณ์ ความรู้สึก ความคิดของคนไทยที่ปรากฏในช่วงเวลาดังกล่าวมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานของตนเองเพื่อเป็นกระบอกเสียงให้แก่คนในสังคมนั้น

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้พบแง่มุมที่น่าสนใจและสามารถนำไปสู่การทำความเข้าใจถึงลักษณะอุดมการณ์ทางสังคมในกวีนิพนธ์ไทย และประโยชน์ในการศึกษาครั้งต่อไปดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษากวีนิพนธ์ที่มีผู้แต่งคนเดียวกันแต่ได้รับรางวัลจากหลายสถาบัน เพื่อศึกษาการสร้างและการสืบทอดความงามทางวรรณศิลป์ในกวีนิพนธ์ได้ลึกซึ้งมากขึ้น
2. ควรนำกวีนิพนธ์ไทยไปศึกษาอุดมการณ์ในด้านอื่นๆ เช่น อุดมการณ์การเมืองการปกครอง หรือ อุดมการณ์ด้านการศึกษา เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2533). **มิติด้านอุดมการณ์ ในละครโทรทัศน์ไทย**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กำชัย ทองหล่อ. (2545). **หลักภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น(1997).
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2548). **ความรู้ทั่วไปทางวรรณคดีไทย**. กรุงเทพฯ: บุรพา.
- ชลธิรา สัตยาวัฒนา. (2530). **ผจญภัยร้อยเรียง**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ณัฐริดา ศิริชัยบุญ. (2559). **เมืองในกวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. (2539). **วรรณกรรมวิจารณ์**. กรุงเทพฯ: นาคร.
- นภัทร อภิศิริ. (2554). **การวิเคราะห์อุดมการณ์ทางสังคมที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ไทยที่นำมาผลิตซ้ำ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสื่อสารศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บัณฑิต ทิพย์เดช. (2561). อุดมการณ์ทางการเมืองในกวีนิพนธ์รางวัลซีไรต์. *Veridian E-Journal, Silpakorn University* , 11(1), 2500-2514.

- บุญยงค์ เกศเทศ. (2536). **แลลลอดวรรณกรรมไทย**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณและเจตนา นาควัชระ. (2520). **วรรณคดีวิจารณ์และวรรณคดีศึกษา**. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมนศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- พิมพ์พร สุนทรวิริยกุล. (2551). **การวิเคราะห์ภาพพจน์ในกวีนิพนธ์รางวัลดีเด่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปี 2547-2551**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วันเนา ยูเด็น. (2532). **การศึกษาเรื่องกลอน**. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- สายทิพย์ นฤกุลกิจ. (2543). **วรรณกรรมไทยปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: บริษัทเอสอาร์พริ้นติ้งแมสโปรดักส์จำกัด.
- สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา. (2549). **เจมจันทนั้กั้สดาล : ภาษาวรรณศิลป์ในวรรณคดีไทย**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.